

Pohjois-Karjalan
MAAKUNTALIITTO

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Sosiaali- ja terveysalan ennakointityö

Sote-alan osaamisverkoston kokous 12.10.2011

Projektipäällikkö Tuukka Arosara p. 040 548 4534

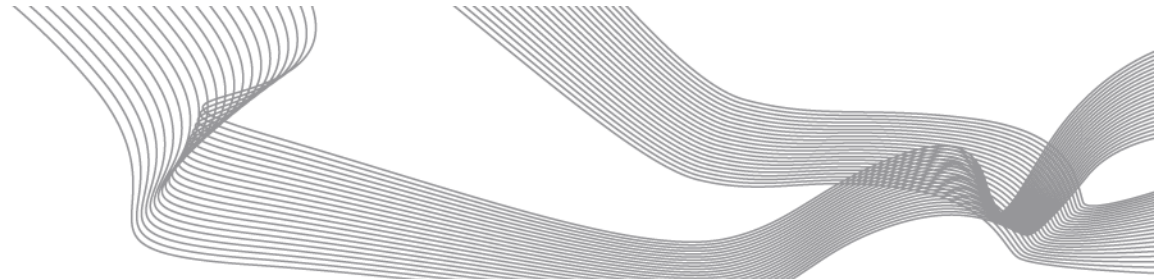
Projektisuunnittelija Hanna Silvennoinen p. 050 364 4551

POKETTI – Pohjois-Karjalan ennakointityön yhteinen toimintamalli

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

Pohjois-Karjalan
MAAKUNTALIITTO

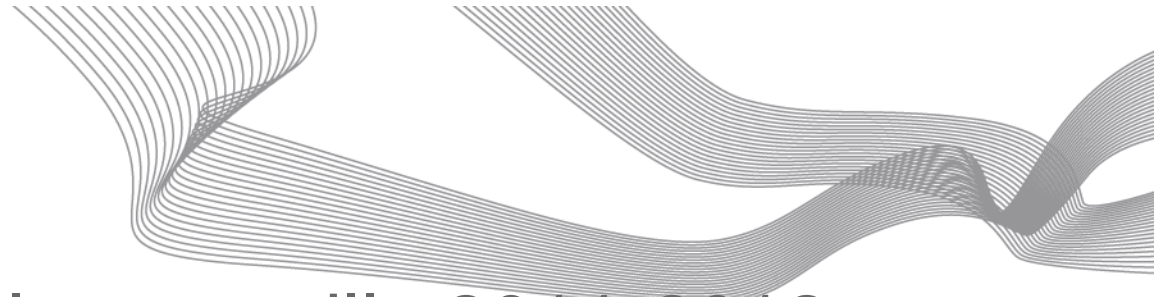
POKETTI-hanke (1.5.2011- 31.12.2013)

Hankkeen tavoitteet:

- Luoda **pysyvä toimintamalli** eri organisaatioissa tehtävän ennakointityön yhteensovittamiseksi ja koordinoimiseksi, sekä:
- Vahvistaa ennakointitietoisuutta
- Tukea toimijoiden keskinäisen työn ja palvelujen tuntemusta ja yhteistyötä
- Kehittää hyviä käytäntöjä ennakointitoimijoiden sitouttamiseksi.
- POKETTI -hanke myös kokoaa ja jalostaa ennakointitietoa maakuntatasolle ja välittää tietoa maakunnan toimijoille. Ennakointitiedon tuottamisessa korostuu työvoima- ja elinkeinopoliittinen näkökulma.

Pohjois-Karjalan
MAAKUNTALIITTO

Toimintasuunnitelma vuosille 2011-2012

Rakennetaan uusi maakunnallinen ennakointityön toimintamalli:

- Hanke kokoaa maakunnan ennakointiverkoston
- Ennakointityön teemakohtaiset työpajat, koulutukset ja asiantuntijaraadit
- Tuotetaan vaihtoehtoisia skenaarioita pitkän aikavälin muutoksista ja yhteinen näkemys Pohjois-Karjalan tulevaisuudennäkymistä
- Jalkautetaan hyviä käytäntöjä maakuntaan ja tarjotaan hankkeen myötä syntyvä toimintamalli ja hyvät käytännöt muiden alueiden käyttöön.
- Luodaan perusta maakunnallisesti koordinoitun ennakointityön jatkuvuudelle.

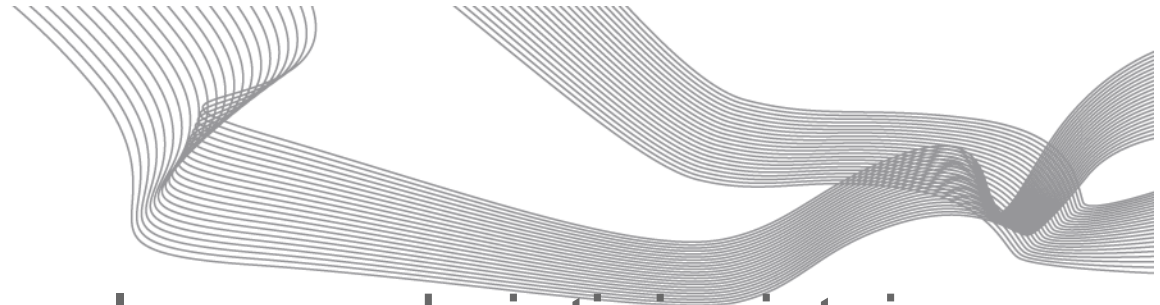
Ennakoitiedon kokoaminen ja jalostaminen aluetasolle:

- Hanke toimittaa kaksi kertaa vuodessa ilmestyvän Pohjois-Karjalan talouskatsaus -julkaisun.
- Luodaan maakunnan toimijoiden yhteinen **ennakointiportaali**, johon kootaan tai linkitetään jäseneltyä ennakoititietoa (eri toimijoiden tuottamia tilastoja, valmiita kuvaajia ja julkaisuja).
- Tuotetaan ja välitetään laadukasta, keskeiset tietotarpeet kattavaa, helposti saavutettavissa ja hyödynnettävissä olevaa ennakoititietoa, jota käytetään koulutussuunnittelussa, strategisessa suunnittelussa, julkisen rahoituksen ohjaamisessa ja muussa päätöksenteossa. (Portaali + Seminaarit)

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013

Pohjois-Karjalan
MAAKUNTALIITTO

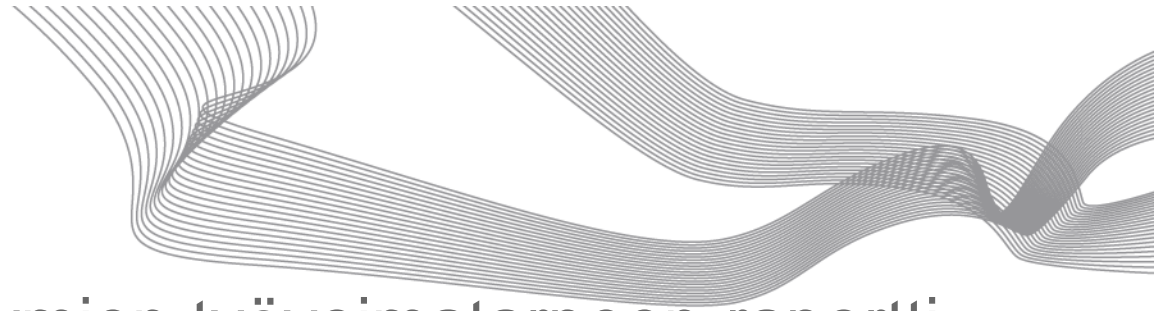

Sosiaali- ja terveysalan ennakointiaineistoja

- Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen hallinnoima AlueEnnakko – hanke (2008–2011) tuotti SOTE-alasta kolme raporttia:
  - Maakuntaliiton laatimat raportit (löytyvät julkaisuista):
    1. Pohjois-Karjalan kuntien ja kuntayhtymien sosiaali- ja terveyssektorin työvoimatarpeiden ennakointiraportti 2010-2030 (Julkaisu 122, 2009)
    2. Pohjois-Karjalan terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelujen tunnuslukuja 2000-luvulta (Julkaisu 123, 2009)
  - ELY-keskuksen (AlueEnnakko) raportti
    3. Sosiaali- ja terveysalan TKTT-raportti (2010)
- Työvoima- ja aloittajatarvelaskelmat (VATT + KESU)

Pohjois-Karjalan
MAAKUNTALIITTO

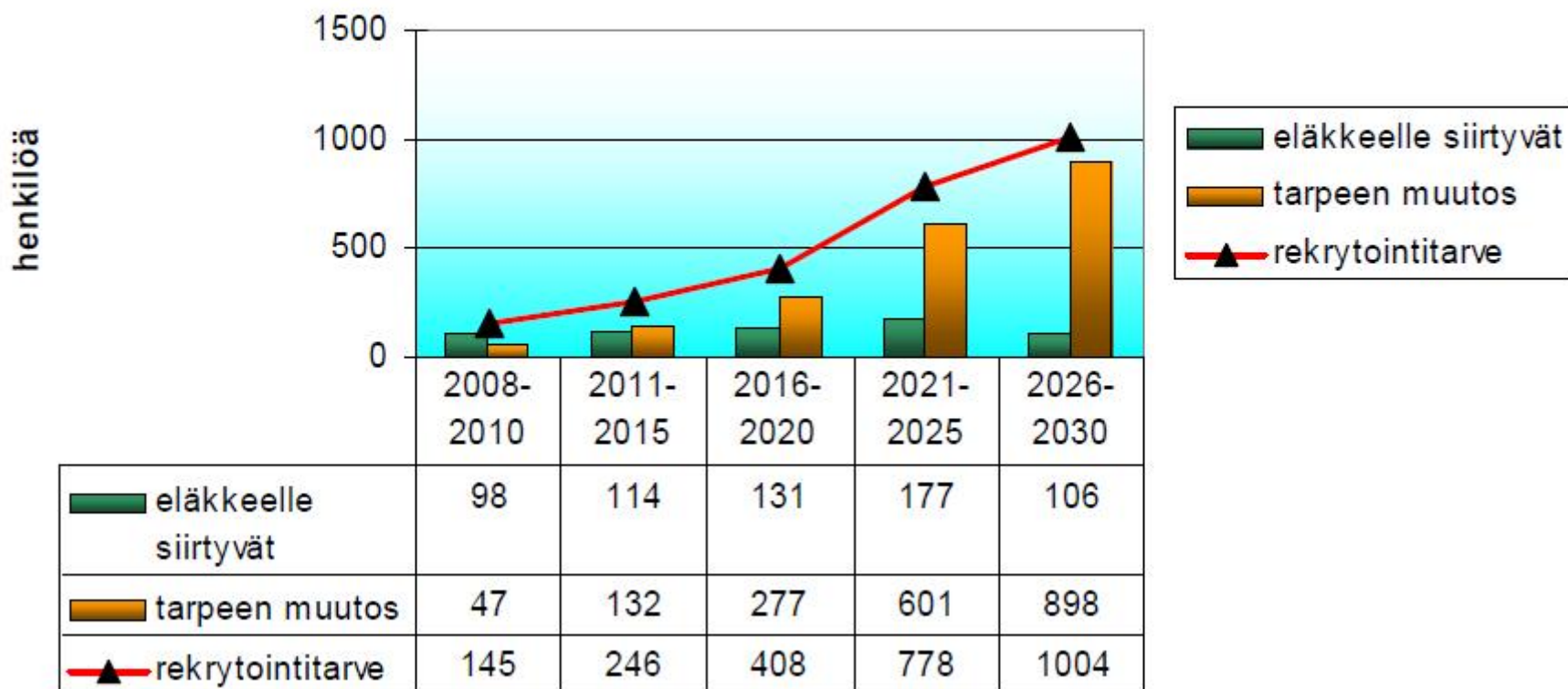
Kuntien ja kuntayhtymien työvoimatarpeen raportti

- Raportin laati suunnittelija Jaakko Rintamäki ja vastuullisena ohjaajana toimi Seppo Tiainen.
- Aineistona Kuntien eläkevakuutuksen (KEVA) aineisto maakunnan sosiaali- ja terveysalan työntekijöiden ikärakenteesta vuodelta 2007.
- Raportissa huomioitu eläköitymisen lisäksi ikärakenteen muutoksen vaikutukset palvelutarpeen muutoksiin (siirtymä lasten ja nuorten palveluista vanhusten palveluihin)
- Työvoimatarvetarkastelu ammattinimikkeittäin ja seutukunnittain.

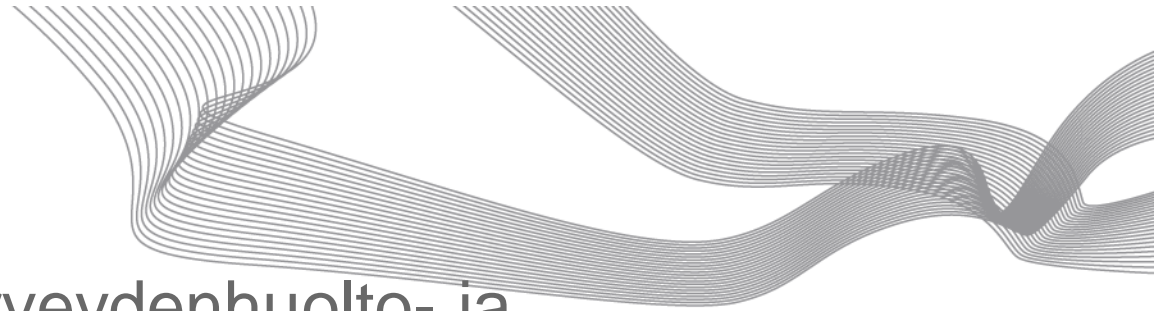
Esimerkki työvoimatarveraportin tuloksista

Joensuun seutu rekryointitarpeet 2010-2030,
ammattinimikkeenä perus- ja lähihoitajat

Pohjois-Karjalan
MAAKUNTALIITTO

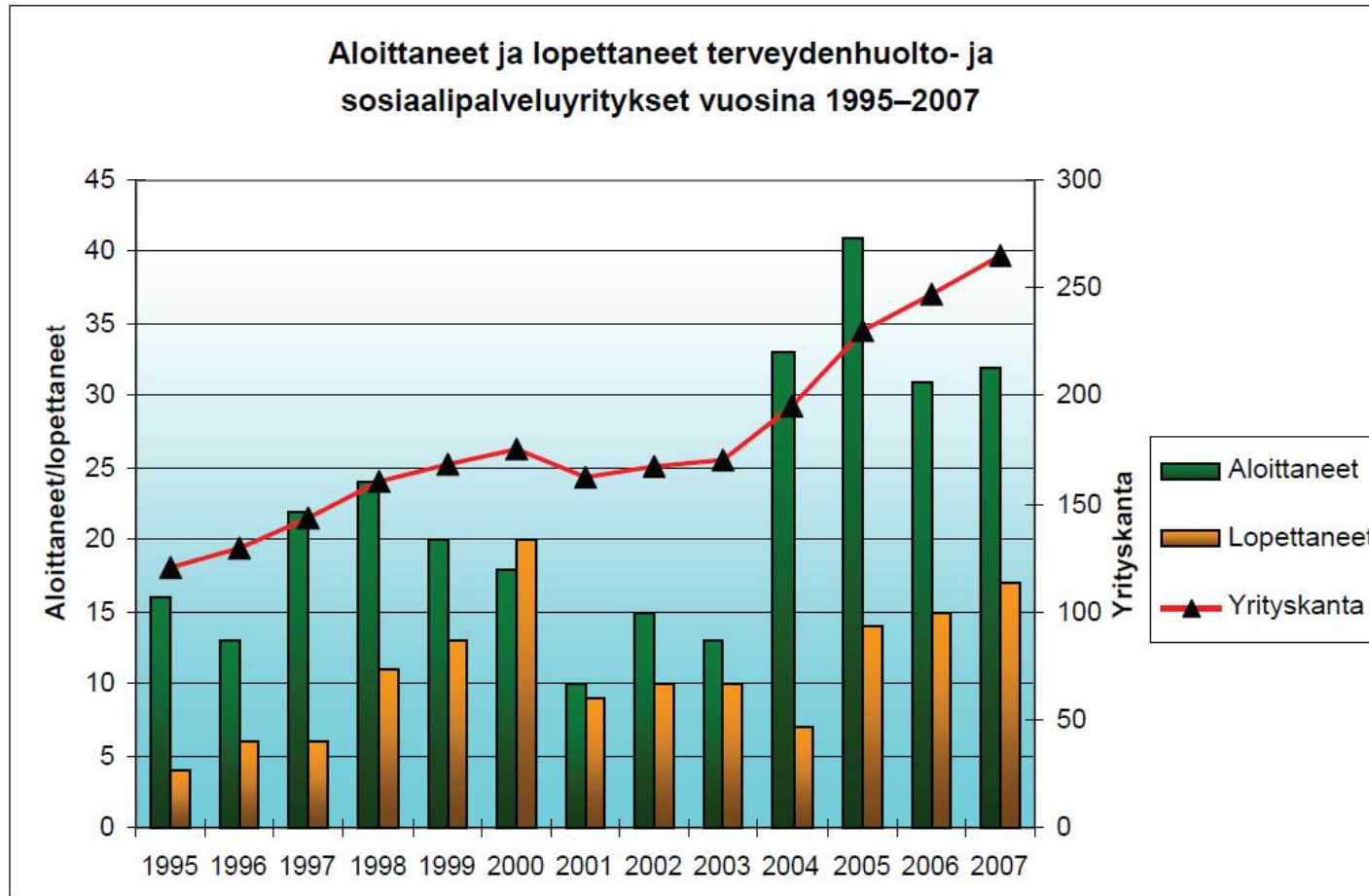
Pohjois-Karjalan terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluyritysten tunnuslukuja 2000 luvulta

- Raportissa kuvataan yksityisten sosiaali- ja terveystalvelujen kehitystä maakunnassa ja tehdään vertailua julkisen palvelutuotannon kehitykseen.
- Mittareina toimipaikkojen lukumäärä, henkilöstömäärä ja liikevaihto.
- Yksityinen palvelutuotanto on kasvanut maakunnassa ja saavuttanut julkista palvelutuotantoa. Toimialojen ennakoitaan kasvavan myös tulevaisuudessa.
- Yksityisen sektorin osuus 12-20% sosiaali- ja terveysalan työllisistä vuonna 2007. (Laajemmassa mukana järjestöjen yhtiöittämätön toiminta.)

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Esimerkki yksityisten palvelujen raportista

Kuva 2

Sosiaali- ja terveydenhuoltoalan yritysten määrän kehitys vuosina 1995–2007

Lähde: Tilastokeskus, Yritysrekisteri

Pohjois-Karjalan ELY-keskus ja TE-toimistot: Sote-alan TKTT 2010

- Haastattelut tehtiin tammi-huhtikuussa 2010: TE-toimistot 90 sosiaali- ja terveysalan yritystä ja AlueEnnakko-hanke kuntien ja kuntayhtymien (12) tarpeet.
  - Haastatellut yritykset työllistivät 1170 henkilöä (vuonna 2008, YTR:n mukaan yksityinen sote-sektori työllisti 1479 pohjoiskarjalaista → 80 %:n peitto toimialasta!)
  - Haastatelluissa kunnissa ja kuntayhtymissä työskenteli sote-alan tehtävissä 7480 henkilöä.
- **Aineisto hyvin kattava:** sata työnantajaa, 8 650 työntekijää (80 % vuonna 2007 sote-alalla työskennelleistä 10 769)
- Haastatteluja seurasi ennakointikamari, jossa kartoitettiin sote-alojen muutostekijöitä

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Terveysalan muutostrendit (JS)

- Terveysalan muutostrendinä: Hoitajien roolin kasvu ja työnjaon muuttuminen: Hoitajille siirtyy enemmän lääkäreiden tehtäviä.

Terveysalan muutostrendejä

Tehtävien siirto. Hoitajien vastaanottojen lisääntyminen. Palvelupisteiden keskittäminen erityisasiantuntemusta vaativissa tehtävissä.

Tehtävänjako sairaanhoitajat/terveydenhoitajat ja lääkärit

Delegoidaan tehtäviä esim. lääkäreiltä hoitajille

Lääkärien ja hoitajien tehtävänjako

Tehtäväjako eri ammattiryhmien välillä kehitetään.

Eri näköisiä sairaanhoitajan vastaanottoja lisätään (erikoistuneet sairaanhoitajat), lääkärit vaativampiin tehtäviin.

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Sosiaalialan muutostrendit (JS)

- Sosiaalialan muutostrendejä: terveydenhoidon tehtävien lisääntyminen (vanhustyö), teknologinen kehitys ja yhteys erikoissairaanhoidon, työnkuvien muutos, palvelujen kilpailuttaminen

Sosiaalialan muutostrendejä

Vanhustenhuoltoon liittyvä terveydenhuolto lisää koulutustarvetta.

Työmäärän kasvu johtuen ehkäisevän sosiaalityön tekemiseen ei ole aikaa. Yksilökohtainen ja perhekohtainen työ on riittämätöntä. Mennyt rahan jaoksi.

Mediatrin käyttöönotto: 1) yhteys erikoissairaanhoidon 2) kotipalveluissa kirjaamisen kautta muutoksia työnkuviin

Uusi lastensuojelulaki edellyttää työparityöskentelyä. Sosiaalitoimistoissa tehtävänjakoa. Ostopalvelut teettäneet enemmän valvontatyötä esimiehille.

Sote-alan yhteisiä muutostrendejä

Yhteisiä muutostrendejä

Talouden niukkuudesta johtuen palveluiden hintatietoisuus on levitetty kaikille tasoille (johdolta esimiehille ja työntekijöille). Ennaltaehkäisevä työ.

Laitoshoidosta hoivapalveluihin/kotihoitoon/kuntouttavaan hoitoon. Toimistotyössä tehtävien muutoksia ja jopa työpaikkojen muutoksia, mahdollisesti lisäkoulutusta tarvitsisi. ATK:n mahdollistama etälääketiede. Maakunnalliset ratkaisut, yhdentäminen.

Moniosaaminen (ohjaus ja neuvonta). Erikoistuminen.

Monikulttuurisuudesta johtuva erikoisosaamisen ja moniammatillisen osaamisen tarpeen kasvu.

Ikäihmisten palveluissa tavoite, että vuodehoidosta voitaisiin luopua. Kotona asumista ja kotihoitopalveluja kehitetään.

Esim. kodinhoitajia korvattu lähihoitajilla, aina ammattikoulutettua henkilöstöä. Ns. avustajia ei juurikaan enää ole. Lääkäreiltä tehtäviä siirretty hoitajille, myös hammashuollossa. Lasten ongelmat: erityistukea tarvitsevien lasten määrä kasvanut, joten ammattihenkilöstön tarve päiväkodeissa kasvanut. Vanhuksen elävät pidempään ja parempikuntoisina.

Ryhmien poimimat keskeisimmät tekijät (1)

VAHVUUKSIA:

Nuoret, jotka ovat oppimiskykyisiä ja joilla hyvät tiedolliset valmiudet.

Korkea hoitotaso, joka saattaa kehittyä ”vientituotteeksi”.

Hyvä koulutusjärjestelmä koettiin selkeäksi alan vahvuudeksi.

Alan näkymät: sote-ala harvoja ”varmoja” työnantajia tulevaisuudessa.

Ikäosaaminen: ikääntyneen väestön osuus kasvussa ja ikääntymiseen liittyvää osaamista kehitetään.

UHKIA:

Kiristynvä talous → tehostaminen ja kulujen karsinta. prosessien tarkistaminen ja esim. palvelujen suuntaaminen kotona annettavaksi. Myös mahdollisuus työn uudelleen organisointiin.

Pienyrittäjien asema kilpailutuksessa puhutti – ovatko kilpailutettavat palvelut liian suuria pienille paikallisille toimijoille

Nuorten puutteelliset yleiset työelämävalmiudet ja vähäinen hakeutuminen alalle

Jatkuva muutos

Ryhmien poimimat keskeisimmät tekijät (2)

MAHDOLLISUUKSIA:

Teknologia ja tekniset innovaatiot, jotka saattavat tuoda uusia tehokkaampia toimintatapoja ja hoitomuotoja.

Korkea hoitotaso ”vientituotteeksi”

Yleisiä työhön ja osaamiseen liittyviä tekijöitä:

Kansainvälistyminen, joka näkyy niin asiakkaiden kuin työntekijöiden monikulttuurisuudessa. → kielitaitovaatimukset

Alan **vetovoimaa** tulisi parantaa, jotta saataisiin rekrytoitua parhaiten alalle soveltuvat. Keinoja esim. työnjaon selkeyttäminen ja työolosuhteisiin vaikuttaminen.

Soveltuvuuden testaus kuntoon; jo koulutukseen hakeutumisessa tulisi kiinnittää huomiota alalle soveltuvuuteen ja valmiuteen tehdä arkityötä.

Koulutustoiveet asiantuntijaraatityöstä

- Uudet tutkinnot hoitotyön avustaviin tehtäviin (esim. kodinhoitaja ja muu avustava hoitotyö)
- Suppea erikoisosaaminen (kokonaisuuksien sijaan)
- Painotusta perusterveydenhuoltoon, myös sosiaalialan koulutuksissa
- Yritys- ja ostopalvelut (mm. hankintaosaaminen)
- Teknisten ratkaisujen konsultointi

Koulutuksissa huomioitava:

- SOTE-alan koulutuksiin vain alalle soveltuvat
- Yleiset työelämätaidot, miten valmistaa työpaikan arkeen jo opiskellessa?

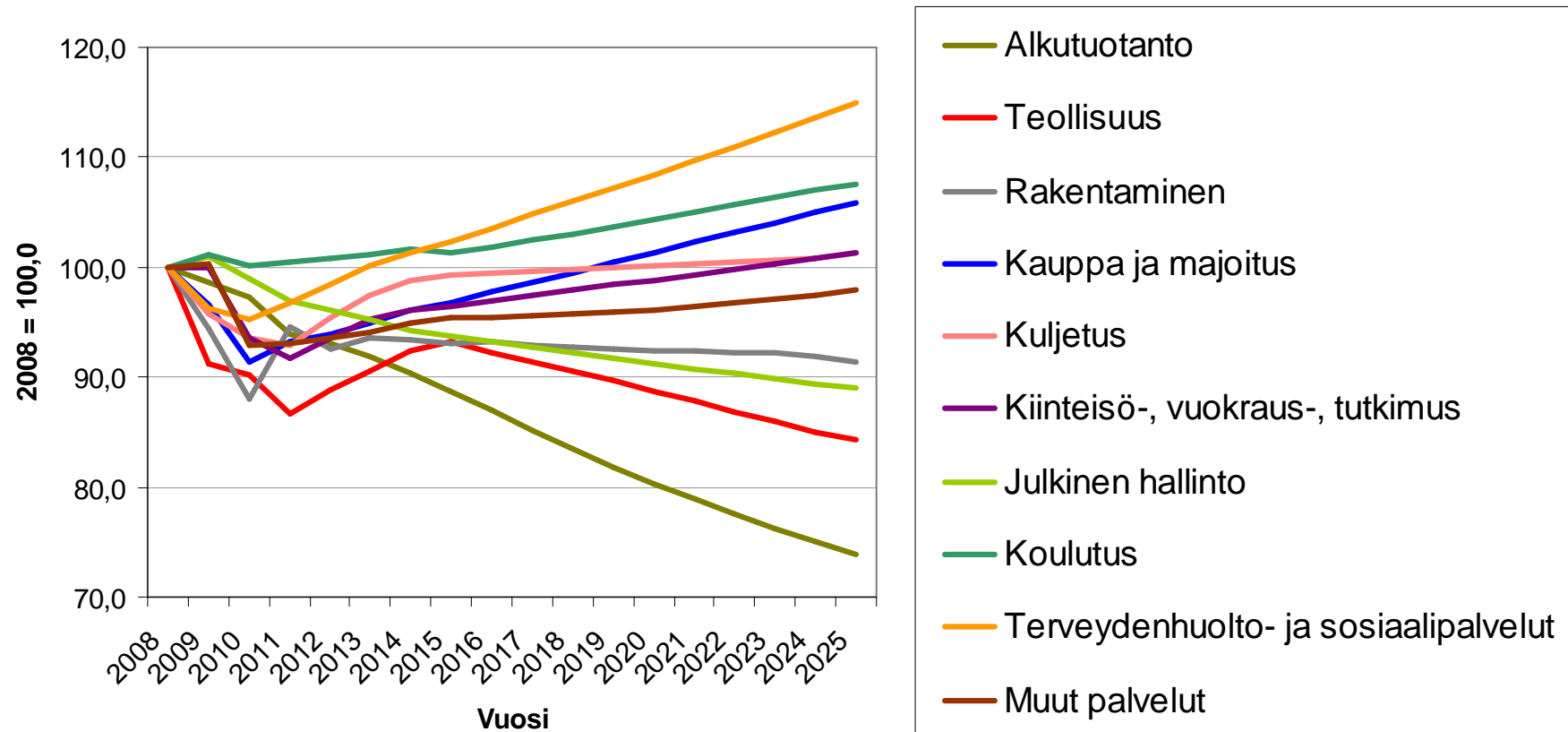

Kehittämishankkeiden aihioita:

- Työkierto/-vaihto yksityisen ja julkisen sektorin välillä. Osaamisen kehittäminen ja työssä oppiminen.
- Hanke, joka kehittää prosesseja ja tehtävänkuvia (myös arjen pyörittäjät huomioiden) → toiminnan tehostaminen ja motivaation parantaminen
- Hanke, joka kyseenalaistaa nykyisen koulutusohjelman (mm. avustaviin tehtäviin kouluttaminen, hoitajien tehtävänkuvien päivittäminen eli tehtävänsiirrot sairaanhoitajilta lähihoitajille)
- Alan houkuttelevuus työn mielekkääksi tekemisellä (mm. työkierto, koulutukset, koulutusta vastaava työ) sekä imagokampanjoinnilla (ns. magneettityönantaja).

Ennakoitu työpaikkakehitys: Pohjois-Karjala 2008-2025 (VATT Tavoiteura 2010)

Lähde: VATT

Kuvio: Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, Kimmo Niiranen

Koulutustarjonta 2016: Pohjois-Karjala (tavoiteura)

5 Avautuvat työpaikat 2008-2025

TAULU 5.1.1 Avautuvat työpaikat pääammattiryhmittäin

Pääammattiryhmät	Mediaani-ikä	Muutos	Poistuma	Yhteensä	Osuus vuoden 2007 työllisistä		
					Muutos	Poistuma	Yhteensä
1 Maa- ja metsätaloustyö	47	-1 174	3 078	1 905	-22,75 %	59,67 %	36,92 %
2 Teollinen työ	43	-1 709	6 127	4 418	-13,32 %	47,76 %	34,44 %
3 Rakennusalan työ	44	-35	2 053	2 018	-0,89 %	52,70 %	51,81 %
4 Liikenne- ja logistiikkatyö	45	-69	1 662	1 593	-2,27 %	54,65 %	52,37 %
5 Palvelutyö	43	63	6 117	6 180	0,50 %	48,28 %	48,78 %
6 Toimistotyö	47	-236	2 893	2 656	-4,84 %	59,25 %	54,41 %
7 Sosiaali- ja terveysalan työ	45	2 173	5 396	7 570	22,04 %	54,71 %	76,75 %
8 Opetus- ja kasvatustyö	45	-63	2 151	2 087	-1,56 %	52,98 %	51,42 %
9 Kulttuuri- ja tiedotustyö	43	226	386	612	26,64 %	45,54 %	72,18 %
10 Muu johto- ja asiantuntijatyö	45	208	1 465	1 673	6,97 %	49,00 %	55,97 %
11 Turvallisuusalan työ	40	-80	650	571	-6,70 %	54,69 %	47,98 %
12 Tunteaton	33	-917	611	-306	-54,33 %	36,21 %	-18,12 %
Yhteensä	44	-1 612	32 590	30 978	-2,55 %	51,64 %	49,08 %

Koulutustarjonta 2016: Pohjois-Karjala (tavoiteura)

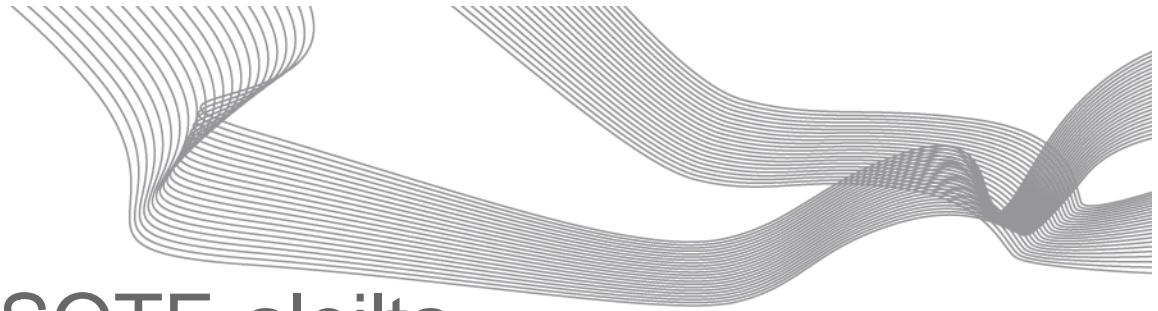
7 Työvoimatarpeeseen perustuva koulutuksen aloittajatarve

TAULU 7.1 Aloittajatarve koulutusaloittain

Koulutusala	Yhteensä			Vuotta kohden		
	Uuden työvoiman kokonais-tarve	Kerroin I	Kerroin III	Uuden työvoiman kokonais-tarve	Kerroin I	Kerroin III
1 Humanistinen ja kasvatusala	1 903	2 543	2 734	106	141	152
2 Kulttuuriala	1 199	1 780	2 023	67	99	112
3 Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	4 550	6 788	7 349	253	377	408
4 Luonnontieteiden ala	830	1 366	1 467	46	76	82
5 Tekniikan ja liikenteen ala	8 743	14 210	15 122	486	789	840
6 Luonnonvara- ja ympäristöala	2 070	3 437	3 689	115	191	205
7 Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	7 540	10 948	11 996	419	608	666
8 Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	3 143	5 871	6 700	175	326	372
9 Muu koulutus	1 332	1 433	1 439	74	80	80
Yhteensä	31 312	48 376	52 518	1 740	2 688	2 918

Pohjois-Karjalan
MAAKUNTALIITTO

Muita selvityksiä SOTE-aloilta

**Etelä-Karjalan koulutus kuntayhtymän hallinnoima
valtakunnallinen SOTE-ennakointi hanke (päättynyt 30.6.2011)**

<http://www.ekky.fi/sote/>

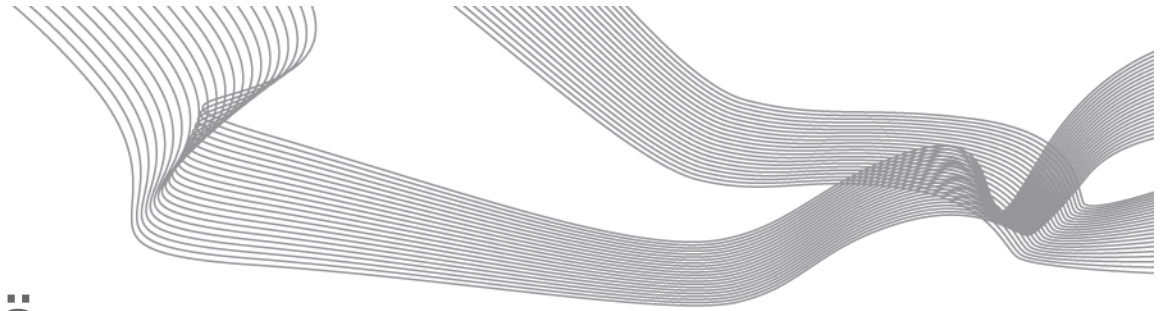
- ESR-hanke, jossa ennakoitiin sosiaali- ja terveysalan sekä pienten lasten päivähoidon tulevaisuuden muutoksia, niiden vaikutuksia palvelurakenteisiin ja -prosesseihin sekä henkilöstön työnjakoon, tehtäviin ja osaamisvaatimukseen.
- Hankkeen sivuilla tuotokset ja loppuraportti.

**Valtakunnallinen ammatillisten osaamistarpeiden ennakointi –
VOSE:** Raportti päivähoidon sekä lapsi- ja perhetyön
ennakointipilotista:

http://www.oph.fi/download/136003_Koottu_lapset.pdf

Pohjois-Karjalan
MAAKUNTALIITTO

Tulevia selvityksiä

- **POKETTI**-hankkeella on mahdollisuus osallistua toimialakohtaisten selvitysten laadintaan ja eräänä teemana ollut esillä **SOTE**-alan laadulliset muutokset.
  - Selvityksen ajankohta mahdollisesti ensi vuoden puolella ja huomioitava budjetin tuomat rajoitteet palvelutarjonnalle.
- ELY-keskuksen TäsmäProto - osaamista sote-, palvelu- ja uusiutuvan energian alan yrityksille: mm. puhelinhaastatteluja yrityksiin ja koulutusta työssä oleville haastattelujen tuoman tiedon valossa.